

// Umjetnost mjerenja demokracije //

IMPRESSUM

Autor:

Torvald Sudmann Therkildsen

Zagreb, 2021.

Gong

Izvršna direktorica: Oriana Ivković Novokmet

Vodnikova 4

10 000 Zagreb

e-mail: gong@gong.hr

web: www.gong.hr

Sadržaj

Uvod	4
Prvi dio: razvoj mjerenja demokracije.....	5
Drugi dio: Razni indeksi	7
Freedom House	7
Osnovni pokazatelji	8
Teoretski okvir	8
Metodologija	9
Rangiranje Demokracije	10
Osnovni pokazatelji	10
Teoretski Okvir	10
Metodologija	11
Indeks Demokracije Economists Intelligence Unit	11
Osnovni pokazatelji	12
Teoretski okvir	12
Metodologija	13
Institut Fraser	14
Osnovni pokazatelji	14
Teoretski okvir	14
Metodologija	14
Treći dio - Projekt V-Dem i zašto je to (možda) najbolji indeks.	16

Uvod

Umjetnost mjerenja demokracije u jednakoj je mjeri problematična i potrebna. To je pogotovo istina u vremenima kada svijet proživljava dramatične promjene i kada možemo vidjeti kako države poput Mađarske i Poljske počinju primjenjivati autoritarne i neliberalne prakse pod krinkom „potrebe“ i „učinkovitosti“ u navodno izvanrednim okolnostima (Erlanger, 2020.). Mjerenje kakvoće demokracije postupak je kojim se koriste i akademska zajednica i javnost kako bi procijenili suvremene poretke i pokušali složiti neki oblik komparativne procjene njihove uspješnosti. Ako želimo ozbiljno pristupiti kritici ili iznošenju sudova o raznim državama članicama EU, trebamo primijeniti ispravne mjerne jedinice, pogotovo ako želimo izbjeći normativne neosnovane optužbe snažno ukorijenjene u unaprijed stvorenim stavovima o političkoj etici.

Cilj ovog rada u nastajanju je prvenstveno čitatelju predstaviti kratku povijest mjerenja demokracije, od njezinih početaka pedesetih godina prošlog stoljeća do suvremenih istraživanja u tom polju. U ovom će dijelu pružiti kratko objašnjenje demokracije kao takve, što dobra mjera demokracije mora nužno uključivati i jesu li ta mjerenja uopće izvodiva kada procjenjujemo vlade u današnjem ubrzanom svijetu koji se rapidno razvija. Kao drugo, rad će predstaviti niz popularnih indeksa demokracije te kritički vrednovati njihovu primjenjivost prije nego završi trećim dijelom koji istražuje prednosti korištenja V-Dem indeksa.

Prvi dio: razvoj mjerenja demokracije

Područje mjerenja demokracije se tijekom posljednjih 70 godina razvilo u visoko sofisticirani niz teorija i metodoloških praksi (Giebler, 2018.). No, i dalje je ovo područje suočeno s tri problema. Kao prvo, problematična je konceptualizacija normativnih pojmova. Što je uopće demokracija? Kao drugo, postoji problem s mjerenjem. Trebamo li gledati mišljenje stručnjaka ili javnosti? Kao treće, postoji pitanje primjene. Kako uopće ispravno koristiti indekse demokracije? Nažalost, sav razvoj posljednjih godina nije doveo do jasnih definicija i teoretskih alata (Bollen, 1991.), a niti jedan od indeksa ne uključuje sve potrebne podatke (Munck i Verkuilen, 2002.). No, umjesto odbacivanja indeksa demokracije, na to bismo trebali gledati kao na obilje različitih načina mjerenja demokracije. Prva faza istraživanja započela je pedesetih godina prošlog stoljeća, nakon Drugog Svjetskog Rata, nadovezujući se na teorije Dahla (1956.) i Lipseta (1959.). Oni su na demokraciju gledali kao na socijalni mehanizam za rješavanje društvenog odlučivanja među sukobljenim interesnim skupinama. Središnje pitanje ovog prvog razdoblja je bilo kako prepoznati i stvoriti stabilnu demokraciju. No, Lipset je koristio neke grube tipologije i istraživanjima tijekom ovog razdoblja je nedostajala propisna metodologija i teoretski okvir. Pojmovi „stabilne“ i „nestabilne demokracije“ naišli su na ozbiljnu kritiku zbog svoje binarnosti (Cutright, 1963.) i isključivanja participativnih elemenata kao što su političke stranke i ustavi (Neubaur, 1967.).

Drugu fazu istraživanja demokracije, tijekom sedamdesetih pa sve do kraja osamdesetih godina karakterizira sve veća sofisticiranost i diferencijacija. Područja političke ekonomije i međunarodnih odnosa počinju uključivati mjerenje demokracije, i obrnuto. U ovom periodu počinju kružiti poznati indeksi kao što je Freedom House koji od 1978 izdaje svoj godišnji izvještaj u obliku knjige. Ovo je razdoblje obilježeno početkom primjene modela strukturalnih jednadžbi (SEM) i srodnih modela kojima se objašnjavala struktura teoretskih i interdisciplinarnih pristupa. U ovu drugu fazu, Bollen je ugradio ideju da je demokracija stvar gradacije i da su dvojaka i trojaka mjerenja previše sklona pogreškama da bi se koristila kao početna točka za analizu. Ukratko, tijekom ove faze oblikovane su najučinkovitije prakse u području koje su pripremile teren za neke od ključnih funkcija suvremenog mjerenja

demokracije kao što su konceptualne mape i s teorijskim okvirom dosljedna pravila agregacije (Munck & Verkuilen, 2002.) te svjestan izbor vrsta i izvora podataka (Bollen, 1991.).

U trećoj fazi, područje mjerenja demokracije se suočilo sa sve većom razinom križanja nakon kraja Hladnog rata. Urušavanje Sovjetskog Saveza i drugih socijalističkih država dovelo je do naglog porasta demokratizacije diljem Europe, što je naravno dovelo do želje za preciznijim mjerenjima koja bi se manje oslanjala na Zapadnjački idealizam. U području se pojavio relativizam koji je doveo u pitanje činjenične i lako vidljive osobine demokracije, propitujući čak i opću premoć stručnog mišljenja. Javno mišljenje i procjene građana postaju bitan faktor, utirući put za među-nacionalna empirijska istraživanja. Ovu fazu najbolje ilustrira ACLP skup podataka. Također, u ovom su periodu znanstvenici kao što su Bollen i Paxton strogo kritizirali vlastito područje zbog niskog stupnja valjanosti, upozoravajući na raširen subjektivizam.

Četvrta i posljednja faza započinje ranih 2000 godina i traje do danas. Umjesto mjerenja stupnja demokracije, stručnjaci se danas fokusiraju na mjerenje njezine kvalitete. Za to postoje dva razloga. Kao prvo, kako smo vidjeli u prethodnoj fazi, mnoge se demokracije nalaze negdje između demokratskog i autokratskog oblika upravljanja. A kao drugo, većina među najviše rangiranim demokracijama su one odavno ustanovljene, što dovodi do straha od Zapadnjačkog subjektivizma. Kako bi to spriječili, znanstvenici su preoblikovali koncepte i teorije da bolje odgovaraju širem spektru varijabli u modelima koji više uzimaju u obzir razlike u dimenzionalnosti demokracija. To je najbolje sažeto u projektu Inačice Demokracije, gdje ljudi poput Lijpharta nude tipologije koje razlikuju između, na primjer, većinskih i konsenzualnih demokracija, ukazujući na velike razlike čak i među starim državama članicama Europske Unije.

Drugi dio: Razni indeksi

Četiri indeksa su od posebne važnosti i uživaju visok stupanj popularnosti i primjene. To su **Rangiranje Demokracije (Democracy Ranking)**, **Indeks Demokracije** koji objavljuje **Economists Intelligence Unit**, **Svjetski indeks ljudskih sloboda Instituta Fraser**, te naravno, **Freedom House**. Ovaj dio će ukratko predstaviti svaki od njih, koje pokazatelje sadrže te što i kako točno mjere. Ključna razlika u njihovim mjerenjima je između „tankih“ ili minimalističkih te „debljih“ ili širih koncepata demokracije (Coppedge, 2005.). Tanki se koncepti blisko podudaraju s iznimno utjecajnom akademskom definicijom demokracije, tj. Dahlovom konceptu poliarhije (Dahl, 1973.). Poliarhija se sastoji od osam elemenata ili institucionalnih uvjeta: gotovo svi odrasli stanovnici imaju pravo glasa; gotovo svi odrasli stanovnici mogu služiti na javnim položajima; politički vođe imaju pravo natjecati se za glasove; izbori su slobodni i pravedni; svi stanovnici imaju slobodu osnivanja i pridruživanja političkim strankama i drugim organizacijama; svi stanovnici imaju slobodu izražavanja o političkim pitanjima; postoje raznoliki izvori informiranja o politici i zaštićeni su zakonom; vladine politike ovise o glasovima i drugim izrazima sklonosti. Ovi razni elementi omogućuju puno sveobuhvatnije razumijevanje toga što demokracija zapravo jest i kako bi trebali provoditi komparativno istraživanje u njezinu učinkovitost.

Freedom House

Freedom house je svakako jedan od najpoznatijih indeksa. Toliko je utjecajan da neki od ostalih indeksa, kao što je Rangiranje Demokracije, svoje procjene temelje na definicijama i podacima koje objavljuje Freedom House (Democracy Ranking, 2013.). Riječ je o najstarijoj američkoj organizaciji koja promiče demokraciju, koja je službeno 1940-tih osnovana kao dio antifašističkog pokreta u Sjedinjenim Državama (Freedom House, 2020.). Opisana je kao dvostranačka organizacija sastavljena od raznih stručnjaka i članova iz redova novinara, akademske zajednice, radničke klase i vlade. Sudjelovali su u pokretima protiv makartizma, fašizma, sovjetskog ekspanzionizma, a od 1973. objavljuju procjenu stupnja slobode u svakoj državi svijeta.

Osnovni pokazatelji

Freedom house indeks demokracije se objavljuje u izvještaju pod nazivom *Sloboda u svijetu*. No, Freedom House objavljuje niz takvih izvještaja, kao što su *Sloboda na Internetu* ili *Sloboda i mediji*. U izvještaju *Sloboda u svijetu*, područja se odabiru za procjenu na temelju sljedećih kriterija:

- upravlja li se područjem odvojeno od ostatka relevantne zemlje ili zemalja, bilo *de jure* ili *de facto*;
- razlikuju li se značajno uvjeti političkih prava i građanskih sloboda na terenu od onih u ostatku relevantne zemlje ili zemalja, što bi značilo da će zasebna procjena pružiti drugačije rezultate;
- je li područje pod popularnim ili diplomatskim pritiskom u smislu traženja autonomije, nezavisnosti ili priključenja drugoj zemlji;
- jesu li granice područja dovoljno stabilne da bi omogućile procjenu uvjeta tijekom godine za koju se procjena radi i može li se očekivati da će ostati jednako stabilne u budućim godinama kako bi se mogle provesti godišnje usporedbe stanja;
- te je li područje u pitanju veliko i/ili politički značajno.

Teoretski okvir

Kao što smo ranije spomenuli, Freedom House mjeri brojan niz stvari, no njihov se izvještaj o demokraciji prvenstveno fokusira na ranije spomenute izborne demokracije. Indeks kreće od početne pretpostavke da se sloboda za sve ljude ostvaruje u liberalnim demokratskim društvima. Umjesto ocjenjivanja samih vlada ili njihovog djelovanja, pažnja je posvećena *individualnim slobodama svakog pojedinca*. Tu se radi o takozvanoj minimalističkoj ili „tankoj“ konceptualizaciji demokracije. Stoga, pravne garancije nemaju neku težinu ako ta prava pojedinci ne mogu iskoristiti. Freedom House postavlja sljedeće kriterije za izborne demokracije:

- 1) Kompetitivni višestranački politički sustav.
- 2) Univerzalno pravo glasa odraslih.
- 3) Redovno održavanje izbora temeljem tajnog glasanja uz prihvatljivu razinu sigurnosti glasanja i odsutnost većih biračkih prijevara.

- 4) Značajan javni pristup političkih stranaka izbornom tijelu putem medija i kroz otvorenu političku kampanju.

Metodologija

Izveštaj Sloboda u svijetu koristi sustav dvije razine koji se sastoji od **bodovanja i statusa** (Freedom House, 2020.). Zemlja ili teritorij se boduje na skali od 0 do 4 za svaki od 10 indikatora političkih prava i 15 indikatora građanskih sloboda, koji su oblikovani u pitanja. 0 bodova predstavlja najniži stupanj slobode, a 4 boda predstavlja najviši stupanj slobode. Svaka zemlja potom dobiva ukupni broječni rezultat kojim se određuje je li ta zemlja Slobodna, Djelomično slobodna ili Neslobodna. Pitanja o političkim pravima su podijeljena u tri potkategorije: Izborni proces (3 pitanja), Politički pluralizam i participacija (4) i Funkcioniranje vlade (3). Pitanja o građanskim slobodama su podijeljena u četiri potkategorije: Sloboda izražavanja i vjerovanja (4 pitanja), Prava na organizaciju i okupljanje (3), Vladavina prava (4) i Osobna autonomija i individualna prava (4). Dio koji se bavi političkim pravima također sadrži dodatno diskrecijsko pitanje kojim se ispituje nasilna demografska promjena. Ovisno o odgovoru na diskrecijsko pitanje, oduzima se između 0 i 4 boda od ukupnog rezultata (što je gora situacija to se više bodova oduzima). Najviši broj bodova koji se može dodijeliti za pitanja o političkim pravima je 40 (tj. po 4 boda za svako od 10 pitanja), dok je najviši broj bodova koji se može dodijeliti za pitanja o građanskim slobodama 60 (tj. po 4 boda za svako od 15 pitanja). Bodovi iz prijašnjih izdanja izvještaja se koriste kao referentna točka za godinu koja se trenutno procjenjuje. Broj bodova se najčešće mijenja samo ako je došlo do promjene u stvarnom svijetu koja opravdava viši ili niži broj bodova (npr. smanjenje medijskih sloboda ili prvi slobodni i pravedni izbori u zemlji), iako bodovanje nekad odražava i postepene promjene uvjeta, u nedostatku znakovite promjene.

Kombinacija ukupnog broja bodova dodijeljenog za politička prava i ukupnog broja bodova dodijeljenog za građanske slobode, nakon jednake procjene, određuje hoće li zemlja imati status Slobodne, Djelomično slobodne ili Neslobodne.

Rangiranje Demokracije

Rangiranje Demokracije je godišnje rangiranje demokracija na razini država s naglaskom na varijablu Kvalitete demokracije. Ta se varijabla mjeri prema raznim obilježjima kvalitete svake od demokracija koje ova grupa vidi kao ključne za daljnji razvoj i reformaciju demokracija širom svijeta. Njihov pristup je multidimenzionalan jer u procjeni pojedinih nacija koristi i političke i nepolitičke dimenzije uz široku teoretsku bazu. Dva glavna izvora teorije su „*Studija provedivosti za kvalitativno rangiranje demokracija*“ (Campbell i Sükösd, 2002.) i „*Osnovni koncept za Rangiranje Demokracije prema Kvaliteti Demokracije*“ (Campbell, 2008.).

Osnovni pokazatelji

Model Rangiranja Demokracije koristi jednu političku dimenziju i pet nepolitičkih dimenzija (Democracy Ranking, 2017.): (1) spol (socioekonomska i obrazovna spolna ravnopravnost); (2) ekonomija (gospodarski sustav); (3) znanje (društvo informacija temeljeno na znanju, istraživanje i obrazovanje); (4) zdravlje (zdravstveni status i zdravstveni sustav); (5) okoliš (održivost okoliša).

Teoretski okvir

Rangiranje demokracije je rangiranje prema *Kvaliteti Demokracije*, jer želi konceptualno doprinijeti načinu kako se može izmjeriti kvaliteta demokracije, osim što želi podići svijest o tome koliko je kvaliteta demokracije važna za daljnji razvoj, reformu i poboljšanje demokracija.

Metodologija

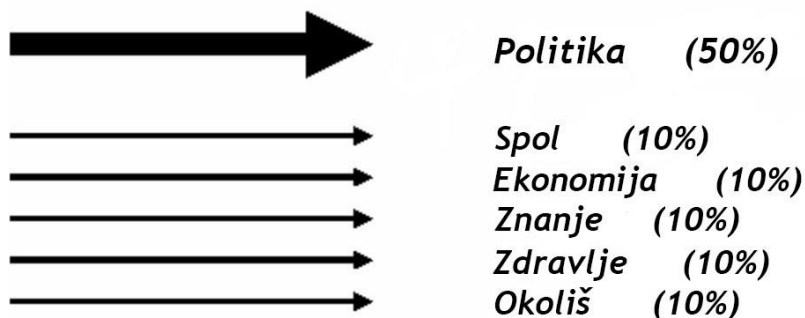
Kad je riječ o empirizmu, ovaj se indeks oslanja na indikatore koje objavljuju priznati izvori poput nacionalnih i internacionalnih organizacija. Rangiranje Demokracije pokriva samo one države koje je Freedom House označio kao „slobodne“ ili „djelomično slobodne“ što znači da je značajan broj indikatora i podataka izgubljen tim kompromisom. Rangiranje Demokracije primjenjuje sljedeću konceptualnu formulu:

Kvaliteta demokracije = (sloboda i ostale karakteristike političkog sustava) & (uspješnost nepolitičkih dimenzija)

Nepolitičke dimenzije su: spol, ekonomija, znanje, zdravlje i okoliš.

Svako od dimenzija dodijeljeni su drugačiji pokazatelji stoga se dimenzije ponašaju na temelju svojih pokazatelja. Svi pokazatelji su pretvoreni u brojčanu vrijednost u rasponu od 1 do 100, gdje brojka 1 predstavlja najslabiju (najlošiju) vrijednost, a brojka 100 najjaču (najbolju) vrijednost.

Rangiranje demokracije zbraja ove dimenzije dajući im težinu kao što je prikazano na slici:

Indeks demokracije koji objavljuje Economist Intelligence Unit

Poslovna grupacija The Economist Group ima istraživački odjel nazvan **Economist Intelligence Unit**, koji je sestrinska tvrtka poznatog časopisa The Economist. Ova se istraživačka grupa sastoji od odabranih ekonomista, analitičara politika, industrijskih stručnjaka i savjetnika iz cijelog svijeta kojima je cilj oblikovati nezavisno i nepristrano istraživanje koje rigoroznim provjerama osigurava visok stupanj točnosti. Istraživanje pokriva više od 200 zemalja, dok se indeks demokracije koji objavljuju fokusira na njih 165.

Osnovni pokazatelji

Indeks demokratije EIU (Economist Intelligence unit, 2020.) uspoređuje svjetsko stanje demokratije u 165 zemalja i dva teritorija analizirajući pet kategorija:

- Izborni proces i pluralizam;
- Građanske slobode;
- Funkcionalnost vlasti;
- Politička participacija;
- Politička kultura.

Zajedno, ove kategorije čine 60 jedinstvenih pokazatelja koji se ocjenjuju i koji zajedno dovode do klasifikacija analiziranih demokracija kao punih demokracija, demokracija s manom, hibridnih režima ili autoritativnih režima.

Teoretski okvir

Indeks koji objavljuje Economist Intelligence Unit temelji se na gledištu mjerenja demokratije koja odražavaju stanje političkih sloboda i građanskih prava nisu dovoljno opširna. Ne obuhvaćaju u dovoljnoj mjeri, ili nekad uopće, one značajke koje pokazuju koliko je jaka demokracija. Sloboda je ključna značajka demokratije, no sama po sebi nije dovoljna za demokraciju. EIU tvrdi da se u postojećim sustavima mjerenja samo marginalno i formalno uzimaju u obzir elementi političke participacije i funkcionalnosti vlasti. Stoga, kao što je već spomenuto, EIU uključuje širi niz kategorija, jer demokratsku kulturu i participaciju vide kao važne elemente, a ne čisto kao zbroj djelovanja nacionalnih institucija.

Metodologija

Indeks demokratije EIU se temelji na bodovnoj skali od 1 do 10 za svaki od 60 pokazatelja koji su podijeljeni u sljedećih pet kategorija: izborni proces i pluralizam; Građanske slobode; Funkcionalnost vlasti; Politička participacija; te politička kultura. Svaka od kategorija dobiva ocjenu od 1 do 10, a ukupni je indeks jednostavno prosjek ocjena svih pet kategorija.

Ocjene pojedinih kategorija se temelje na zbroju ocjena pokazatelja unutar kategorije, pretvorenih također u bodovnu skalu od 1 do 10. Ako pojedine zemlje ne postignu ni jedan bod u sljedećim ključnim područjima demokracije, prilagođava se ocjena kategorije:

1. Jesu li državni izbori slobodni i pravedni.
2. Sigurnost glasača.
3. Utjecaj stranih sila na vlast.
4. Sposobnost državne službe u provođenju politika.

Ako su ocjene za prva tri od ovih pitanja 0 (ili 0.5), oduzima se po jedan bod (ili 0.5 boda) od ocjene pripadajuće kategorije (Izborni proces i pluralizam ili funkcionalnost vlasti). Ako je za četvrto pitanje ocjena 0, oduzima se jedan bod od ocjene kategorije funkcionalnost vlasti.

Prosjek ocjena svih kategorija karakterizira države kao jednu od četiri vrste režima:

1. Pune demokracije: one s ocjenom iznad 8
2. Demokracije s manom: one s ocjenom iznad 6 pa sve do ocjene 8
3. Hibridni režimi: one s ocjenom iznad 4 pa sve do ocjene 6
4. Autoritativni režimi: one s ocjenom do 4

Podaci se prikupljaju kroz anketiranje javnog mišljenja, stručne procjene, participaciju i izlaznost na izborima, te iz legislativne i izvršne vlasti država koje se analiziraju.

Institut Fraser

Institut Fraser je Kanadska dobrotvorna organizacija i *think-tank* koji se bavi javnim politikama. Opisan je kao politički konzervativan i libertarijanski, a središte mu je u Vancouveru, uz urede u Calgaryu, Torontu i Montrealu. Povezan je sa svjetskom mrežom 80 raznih *think-tankova* učlanjenih u Economic Freedom Network.

Osnovni pokazatelji

Kako se u povijesti bavio tržišno utemeljenim konceptualizacijama slobode, ishodište pokazatelja Fraser instituta je da moraju biti povezani s libertarijanskim i konzervativnim shvaćanjem slobode i osobnih sloboda kakvo je prisutno u Sjedinjenim Državama. Sudionici na konferencijama su postigli konsenzus da su kameni temeljci ekonomskih sloboda:

- osobni izbor umjesto kolektivni izbor,
- dobrovoljna razmjena koordinirana tržištem umjesto dodjela kroz politički proces,
- sloboda ulaska na tržište i tržišnog natjecanja,
- zaštita osoba i njihovog vlasništva od agresije drugih.

Teoretski okvir

Dijelom kao odgovor na nezadovoljstvo zagovaratelja libertarijanizma i tržišnog liberalizma indeksom Freedom House, Milton Friedman i Michael Walker iz instituta Fraser organizirali su niz konferencija o ekonomskim slobodama. U konačnici je to rezultiralo izvještajem o stanju ekonomskih sloboda širom svijeta, Ekonomska Sloboda Svijeta.

Metodologija

Institut Fraser primjenjuje svjetski poznatu metodologiju na koju značajno utječe akademska zajednica (McMahon, 2012.). Međutim, njihova je metodologija također metom značajnih kritika zbog preferiranja ekonomske neovisnosti i zbog neuvažavanja razlike između autokratskog i nezavisnog ekonomskog rasta. Konkretno, indeks instituta Fraser mjeri: veličinu vlade (troškove, poreze, ulaganja i pravnu strukturu), sigurnost imovinskih prava, pristup stabilnoj valuti, slobodu međunarodne trgovine te reguliranje kreditiranja, rada i poslovanja. Izvještaj mjeri sve ovo pomoću 42 zasebne varijable, od izvora kao što su npr.

Svjetska Banka. Neki od primjera su: stope poreza, stupanj neovisnosti sudstva, stope inflacije, troškovi uvoza i regulirane cijene. Svako od ovih 5 navedenih područja nosi jednaku težinu u konačnoj ocjeni.

Treći dio - Projekt V-Dem i zašto je to (možda) najbolji indeks.

Budući da je mjerenje demokratije iznimno složeno zbog brojnih načina na koje se demokratija konceptualizira i mjeri, na umu moramo imati koji nam je cilj i odgovara li odabrani indeks tom cilju. Iako je važno naglasiti razliku između demokratskih i nedemokratskih politika, pritom moramo koristiti binarnu skalu. No, priroda te skale se može promijeniti ako trebamo usporediti kategoričke razlike ili koristiti intervale agregacije pri korištenju multidisciplinarnog pristupa osjetljivog na razlike u gradaciji. S obzirom na to da se prilikom oblikovanja tih skala uzima u obzir toliko mnogo faktora i dolazi do mnogo kompromisa, nije čudno da postoji toliki broj raznih pokazatelja i indeksa demokratije. No, najbolji indeksi demokratije ipak imaju jednu zajedničku prednost, a to je tradicionalni pristup koji cilja na mogućnost usporedbe među državama. Ocjena „3“ u Libiji bi trebala predstavljati isto što bi predstavljala u Njemačkoj, neovisno o tome je li o značenju odlučila jedna osoba ili je rezultat dogovora između nekoliko aktera.

Međutim, jedan od indeksa ovim problemima očigledno pristupa na bolji i funkcionalniji način od ostalih trenutno dostupnih indeksa: V-Dem. Ovaj indeks, kojeg je izvorno predstavio Coppedge (2011.), polazi od perspektive da sve demokratije po svojoj prirodi moraju biti izborne. Taj pristup dopušta usporedbu između tipologija demokratija i bolje raspoznavanje razlika između ostalih oblika društvenih uređenja.

Za razliku od drugih indeksa koji koriste samo jedan ili dva pokazatelja visoke razine, V-Dem se služi golemom bazom podataka koja sadrži niz mjera osmišljenih za različite interpretacije toga što demokratija zapravo jest, goleme nizove pokazatelja srednje razine koji se odnose na elemente idealnih demokratija te više od 350 specifičnih indikatora.

Osim raščlanjivanja, projekt V-Dem ima još nekoliko kvaliteta koje zaslužuju biti naglašene:

- Povijesni podaci koji se protežu unatrag sve do 1900. godine (moguće i do 1789.)
- Brojne, nezavisne osobe zadužene za kodiranje svakog (ne-činjeničnog) pitanja
- Međusobno testiranje pouzdanosti kodiranja, inkorporirano u Bayesov model mjerenja
- Granice pouzdanosti za sve procjene točaka povezanih s ne-činjeničnim pitanjima

- Brojni pokazatelji koji odražavaju razne teorije demokracije
- Transparentni postupci agregiranja
- Svi podaci su slobodno dostupni, uključujući i originalne prosudbe osoba zaduženih za kodiranje podataka (očišćene od bilo kakvih podataka osobnog karaktera)

V-Dem u svojim procjenama koristi terensko mjerenje angažirajući tisuće nezavisnih stručnjaka za kodiranje podataka iz samih zemalja koje su predmet mjerenja, koji su svi visoko stručni u području mjerenja demokracije i posjeduju iscrpno znanje o vlastitoj državi. Taj pristup osigurava dosljednost i visoku razinu transparentnosti procesa ocjenjivanja agregiranih podataka korištenjem različitih osoba za kodiranje koji koriste uobičajen formalni model koji s lakoćom pruža točke procjene te čak i procjene nesigurnosti uz visoku stopu replikabilnosti rezultata.

U usporedbi s drugim indeksima, treba istaknuti da neki od njih, kao što su Polity i DD, za kodiranje podataka koriste interne stručnjake, dok drugi, kao što su Freedom House i BTI, koriste potpuno neformalni postupak rasprave u timu sastavljenom od internih i državnih stručnjaka. Budući da su ti modeli i sustavi neformalni, vrlo ih je teško replicirati i stoga su netransparentni. Zbog toga je također teško izraditi procjenu margine pogreške svakog kodiranja, što postaje značajan problem jer u proučavanju apstraktnih pojmova kao što je demokracija trebamo što preciznije alate za procjenu.

Konačno, V-Dem omogućuje usporedbu između država pomoću svog složenog modela mjerenja koji koristi „lateralno“ kodiranje (kodiranje susjednih zemalja) koje osobama zaduženima za kodiranja olakšava prilagodbu svojih graničnih vrijednosti kako bi kreirali ujednačeno značenje.

Iako možda neće odgovoriti na sve potrebe javne komunikacije, V-Dem nam omogućuje ključan povijesni pogled na nastanak današnjih demokracija (ali i autokracija).

Torvald Therkildsen je bio istraživački pripravnik u hrvatskoj nevladinoj organizaciji Gong u 2020. godini i u akademskoj godini 2019./2020. je obranio magistarski na temu Europskog upravljanja.

Izvori

BOLLEN, K. A. (1991). POLITICAL DEMOCRACY. CONCEPTUAL AND MEASUREMENT TRAPS. IN A. INKELES (ED.), ON MEASURING DEMOCRACY. ITS CONSEQUENCES AND CONCOMITANTS (PP. 3–20). NEW BRUNSWICK AND LONDON: TRANSACTION PUBLISHERS.

CAMPBELL, D. F. J. (2008). THE BASIC CONCEPT FOR THE DEMOCRACY RANKING OF THE QUALITY OF DEMOCRACY. DEMOCRACY RANKING, 3–41.

CAMPBELL, D. F. J., & SÜKÖSD, M. (2002). FEASIBILITY STUDY FOR A QUALITY RANKING OF DEMOCRACIES. GLOBAL DEMOCRACY AWARD, 1–12.

CUTRIGHT, P., & WILEY, J. A. (1969). MODERNIZATION AND POLITICAL REPRESENTATION: 1927–1966. STUDIES IN COMPARATIVE INTERNATIONAL DEVELOPMENT, 5(2), 23–44.

DAHL, R. A. (1956). A PREFACE TO DEMOCRATIC THEORY. CHICAGO, IL, AND LONDON: UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS.

DAHL, R. A. (1973). POLYARCHY PARTICIPATION AND OPPOSITION. NEW HAVEN, CT: YALE UNIV. PR.

DEMOCRACY RANKING. (2013, MAY 5). MISSION STATEMENT. RETRIEVED MAY 13, 2020, FROM [HTTP://DEMOCRACYRANKING.ORG/WORDPRESS/WELCOME/MISSION-STATEMENT/](http://democracyranking.org/wordpress/welcome/mission-statement/)

DEMOCRACY RANKING. (2017). THEORETICAL BASIS. RETRIEVED MAY 13, 2020, FROM [HTTP://DEMOCRACYRANKING.ORG/WORDPRESS/THEORETICAL-BASIS/](http://democracyranking.org/wordpress/theoretical-basis/)

ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT. (2020, MAY 13). DEMOCRACY INDEX 2019. RETRIEVED MAY 13, 2020, FROM [HTTPS://WWW.EIU.COM/TOPIC/DEMOCRACY-INDEX](https://www.eiu.com/topic/democracy-index)

ERLANGER, S. (2020, APRIL 22). POLAND AND HUNGARY USE CORONAVIRUS TO PUNISH OPPOSITION. RETRIEVED MAY 13, 2020, FROM [HTTPS://WWW.NYTIMES.COM/2020/04/22/WORLD/EUROPE/POLAND-HUNGARY-CORONAVIRUS.HTML](https://www.nytimes.com/2020/04/22/world/europe/poland-hungary-coronavirus.html)

FREEDOM HOUSE. (2020, MAY 13). FREEDOM IN THE WORLD RESEARCH METHODOLOGY. RETRIEVED MAY 13, 2020, FROM

[HTTPS://FREEDOMHOUSE.ORG/REPORTS/FREEDOM-WORLD/FREEDOM-WORLD-RESEARCH-METHODOLOGY](https://freedomhouse.org/reports/freedom-world/freedom-world-research-methodology)

FREEDOM HOUSE. (2020, MAY 13). OUR HISTORY. RETRIEVED MAY 13, 2020, FROM [HTTPS://FREEDOMHOUSE.ORG/ABOUT-US/OUR-HISTORY](https://freedomhouse.org/about-us/our-history)

GIEBLER, H., SAKSIA, P., AND TANNEBERG, D. (2018) WHY CHOICE MATTERS: REVISITING AND COMPARING MEASURES OF DEMOCRACY. POLITICS AND GOVERNANCE, VOL 6, NO 1.

LIPSET, S. M. (1959). SOME SOCIAL REQUISITES OF DEMOCRACY: ECONOMIC DEVELOPMENT AND POLITICAL LEGITIMACY. THE AMERICAN POLITICAL SCIENCE REVIEW, 53(1), 69–105.

McMAHON, F., FRASER INSTITUTE, F., & LIBERALES INSTITUT, F. (2012). TOWARDS A WORLDWIDE INDEX OF HUMAN FREEDOM. FRASER INSTITUTE, 1–294.

MUNCK, G. L., & VERKUILEN, J. (2002). CONCEPTUALIZING AND MEASURING DEMOCRACY: EVALUATING ALTERNATIVE INDICES. COMPARATIVE POLITICAL STUDIES, 35(1), 5–34.

NEUBAUER, D. E. (1967). SOME CONDITIONS OF DEMOCRACY. THE AMERICAN POLITICAL SCIENCE REVIEW, 61(4), 1002–1009.

Gong je Centar znanja u području građanskog aktivizma i izgradnje demokratskih institucija društva u okviru Razvojne suradnje s Nacionalnom zakladom za razvoj civilnog društva.